

3. V dosavadních bipolárních střetnutích, lokálních válkách i v boji proti terorismu byly využity rozmanité nevojenské prostředky i nejmodernější zbraňové systémy s výjimkou zbraní hromadného ničení. Jaké vojenské a nevojenské prostředky budou podle vašeho názoru v boji proti aktérům bezpečnostních hrozeb využity v následujícím období?

Předpověď 2010

Zbraně high technology, bezpilotní prostředky, ale ve většině konfliktů klasické zbraně, ovšem podporované hlavně zpravodajskými prostředky nejnovější technologie (satelitní zbraně).

Vždy budou použity všechny dostupné prostředky, přičemž konkrétní volba padne na takové, které nejlépe odpovídají potřebě a budou tedy nejúčinnější. Otázka se tedy patrně transformuje k odhadu pravděpodobného vývoje (v oblasti techniky a technologií, obecně vojenství, operačního použití sil, ad.), jehož výsledky budou použity. Lze tedy očekávat:

- ❑ **prudký rozvoj technologií na základě nových fyzikálních, chemických a biotických principů který se odrazí ve vojenských aplikacích (rozvoj biotechnologií, nanotechnologií, informačních technologií, komunikačních technologií a robotizace),**
- ❑ **další sblížení civilního a vojenského výzkumu a vývoje technologií, přičemž rozvoj a aplikace vojenských technologií budou pravděpodobně zaměřeny především na:**
 - satelitní spojení, komunikační a informační technologie a síťové propojení systémů,
 - průzkumné, sledovací a zaměřovací prostředky,
 - nanotechnologie, biotechnologie, nové materiály,
 - dálkově ovládané systémy a na robotizaci,
 - „inteligentní“ zbraně a zbraně neletální,
 - variantní zdroje energie,
 - přepravitelnost a přepravní prostředky,
 - výzbroj a výstroj vojáka,
 - ochrana živé síly i civilního obyvatelstva,
- ❑ **zvýšení významu interoperability sil, kompatibility jejich výzbroje a techniky, společného výcviku,**
- ❑ **změnu struktury velení a sil a jejich přizpůsobení budoucímu charakteru operací**
 - „obrana zájmů na vzdálených přístupech“,
 - zvýšení významu nepřetržitého získávání informací (zejména prostřednictvím zpravodajských služeb sdílených s koaličními partnery) včetně analytické fáze.

Vznikne mnohem větší tlak na výslednost činnosti zpravodajských služeb. Ten ovšem musí jít ruku v ruce se zdokonalováním jejich kontroly. Vymknuly-li by se zpravodajské služby kontrole, pak to musí být hodnoceno jako bezpečnostní hrozba.

Do roku 2010 se nedají předpokládat nějaké výrazné inovativní změny, nicméně po roce 2020 je možné počítat s regulérním zapojením takových vojenských technologií, které umožní v mezistátních konfliktech, resp. vůči kvalitativně srovnatelnému protivníkovi, vést účinný boj „na dálku“, s využitím vysokého stupně robotizace, včetně netradičních neletálních zbraní apod. Koncept jaderného odstrašení bude v podstatě stále fungovat a rozšíří se okruh držitelů ZHN a jejich nosičů, zvýší se však riziko nasazení ZHN. V případě asymetrických konfliktů, střetů s kvalitativně i kvantitativně odlišným protivníkem (např. boj ve městech s protivníkem vybaveným výzbrojí druhé poloviny 20. století) bude přítomnost vojáků (byť vybavených špičkovými technologiemi) nezbytná a přesto relativně málo účinná. Město je bojištěm budoucnosti a boj mezi uprostřed civilní infrastruktury a obyvatelstva bude klást vysoké nároky na použité technologie, novou taktiku, etické zásady použití ozbrojených sil apod.

V Česku a v EU se rozvine integrovaný systém bezpečnostní prevence, včasného varování a reakce. Ten bude fungovat na státní, regionální, obecní a vnitroorganizační úrovni, pokusy se budou provádět s aplikací (ve formě softwaru a miniaturního přístrojového vybavení) na pro jednotlivce. Bude to ale drahé a vzhledem ke stále relativně bezpečnému prostředí v našich zeměpisných šířkách o to nebude příliš velký zájem.

Převažovat v užití budou dosavadní prostředky možná s větším podílem zbraní na nových fyzikálních základech. Jakkoli se v současnosti aktualizuje nebezpečí jaderných zbraní (Severní Korea, Írán), zdá se nepravděpodobné, že budou v tomto období a těmito zeměmi užity. Pentagon vypracovává novou strategii užití jaderných zbraní jako prvního úderu, ale i zde je užití nepravděpodobné: Vítězství a zisk země spálené jaderným ohněm je vlastně fatální porážkou a koliduje s cíli racionální politiky a exaktní vojenské vědy. Jde spíše o ideologii nátlaku. Postupně a jednoznačně bude sílit tendence k využívání automatizovaných či dálkově řízených systémů a neletálních zbraní. Lze předpokládat masovější nasazení prvků elektronického sledování s využitím kosmických systémů a posilování vlivu ve státech sousedících s problémovými zeměmi včetně vojenské spolupráce

Ve sledovaném horizontu zatím nedojde ke kvalitativním změnám v použití vojenských zbraňových systémů, kromě zavádění přesnějších (bodových) palebných prostředků. Bude však probíhat intenzivní vývoj nových neusmrcujících palebných prostředků, neusmrcujících chemických prostředků, bezpilotních letadel a na dálku ovládaných bojových prostředků pozemního vojska. Boj s terorismem si ve zpravodajské činnosti vyžádá návrat k agenturnímu zpravodajství a k prohloubení zpravodajské spolupráce na národní a mezinárodní úrovni. Místo velkých bojových operací budou častěji používány speciální protiteroristické jednotky, a to mimo území mateřských zemí. Preventivní operace budou mít komplexnější charakter, propojí se v nich diplomatická, vojenská, informačně-technická, informačně-psychologická a civilně administrativní činnost, které budou doplněny humanitární pomocí. Na území států ohrožených terorismem budou přijata administrativně-bezpečnostní opatření, jejichž cílem bude omezit průnik a působení teroristů a mezinárodní kriminality

Předpověď 2020

V dlouhodobém výhledu dojde postupně k zavádění a používání vojenských zbraňových systémů, jejichž vývoj již probíhá nebo do roku 2010 začne. Jejich základním cílem bude maximálně omezit lidské ztráty a velké materiální škody na obou stranách případného konfliktu. Implementace těchto systémů do ozbrojených sil jednotlivých států bude záviset

na jejich zdrojových možnostech a politické ochotě. I v dlouhodobém horizontu za rok 2020 budou v čele tohoto procesu USA, následovat je bude Rusko, Japonsko a Čína. Zdrojová náročnost výzkumu a především zavádění nových vojenských technologií způsobí, že většina dosavadních mocností nebude schopna budovat ozbrojené síly v celém jejich dosavadním spektru. To způsobí, že zejména v Evropě dojde k výraznější mezinárodní spolupráci až integraci ozbrojených sil, ve kterých profesionální národní armády budou představovat jejich jednotlivé segmenty.

Ozbrojené síly a další bezpečnostní sbory dostanou k dispozici stále sofistikovanější vybavení. Samotné zbraně se budou vyvíjet plynule, žádná velká revoluce není na obzoru. Rozvoj bude orientován na komplexní informační a sledovací systémy, které směřují k ustavení celkově zabezpečených prostorů. Je to ale drahé, a tak se to ani v nejbohatších zemích nebude šířit zcela plošně.

Bezpečnostní politika zatím nedokáže pokrýt rizika úplnou prevencí, proto se pozornost soustředí na metody detekce a včasného varování, a to na úrovni bezpečnostní politiky států, tak v konkrétních technologických, environmentálních a vojenských hrozbách (teroristické útoky s použitím ZHN, ke kterým však zatím nedojde).

Ve srovnání s dnešním stavem budou růst a nabývat na účinnosti prostředky jako odříznutí aktérů hrozeb od jejich ekonomických zdrojů, mezinárodní politická kampaň, veřejné odsouzení, mezinárodní izolace (ať už kvůli podpoře terorismu či nevíli chránit životní prostředí nebo nevíli řešit nejpálčivější problémy „třetího světa“). V obrovském měřítku se zvýší využívání veškerých technických prostředků ke sledování a identifikaci osob, monitorování výskytu ohrožení (nebezpečné látky apod.) či kontrole elektronické komunikace a přesunu peněz.

Ve vojenské sféře se bude více uplatňovat stále přesněji naváděná a svým účinkem přesnější munice (rakety, bomby), nové druhy špionážních družic s mnohem širšími možnostmi získávání informací. Budou se využívat speciální systémy umožňující místně omezenou destrukci rizikových zařízení na území problémových zemí a integrované obranné systémy umožňující uzavřené prostoru problémových zemí. Bude zprovozněn úplný technologicky vyspělý „bezpečnostní plášť“ v prostoru vyspělého světa. V něm jsou lidé dokonale prověřeni a monitorováni, za což se mohou chovat a pohybovat téměř volně a svobodně. Má své slabiny, nefunguje na 100 %, ale míra bezpečí infrastruktury a sídel západního světa se výrazně zvýší.

Období do roku 2050

Začíná éra neletálních zbraní

Stále potrvá paradox, kdy ani nejvyspělejší systémy nedokážou zabránit ohrožení způsobenému přírodními silami nebo subjekty vybavenými propastně odlišnou, zcela primitivní technologií. Kolem roku 2040 bude nad kontinenty Evropy, Asie a Severní Ameriky do provozu uveden družicový deštník pro sledování pohybu mnoha druhů cílů – lidí, veškerého registrovaného zbrojního materiálu, různých průmyslových nebezpečných látek.

4. Od druhé světové války až do přelomu 80. až 90. let minulého století si supervelmocenské postavení vydobily USA a SSSR a po jeho rozpadu si jej udržely jen USA. Budou podle Vašeho názoru schopny Spojené státy udržet si svoje supervelmocenské postavení v dlouhodobém horizontu? Jaký bude vývoj nově se utvářející supervelmoci Číny? Jaký bude vývoj velmocí, a které nové velmocí mohou vznikat? Jaká spojení mezi nimi vzniknou?

Předpověď 2010

Spojené státy jsou vojensky oslabovány díky vítězství liberálních kandidátů odmítajících vojenské výdaje, mocensky se proto současně velmocí začínají blížit USA. EU je i nadále vojensky více méně neschopná, stále politicky rozdělena, velký vojenský pokrok dělá Čína.

- ❑ USA si budou v tomto časovém horizontu a ještě dlouho poté schopny udržet své supervelmocenské postavení. Mají k tomu všechny předpoklady – silnou a perspektivní ekonomiku, smělou zahraniční politiku, vysokou technologickou úroveň včetně silné oblasti výzkumu a vývoje, a v neposlední řadě silné a akceschopné (schopné účinné samostatné akce) ozbrojené síly budované řízené a připravené tak, že jsou schopny dalšího plynulého rozvoje svých schopností, včetně politického vedení neváhajícího tyto síly v případě potřeby i použít.
- ❑ USA si rozhodně neudrží supervelmocenské postavení umožňující poručníkovat světu. Již v **první dekádě** se prosazuje i v USA snaha „vést svět“, a ne ho komandovat. Jen za těchto podmínek si mohou USA udržet jakési „vedoucí postavení“ plynoucí z ekonomické a technologické vyspělosti a ovšem (veřejně nezdůrazňované) vojenské síly, což vše je zúročením minulých i dnešních investic do vědy a výzkumu.

V dalších letech druhé poloviny dekády v USA dojde k jistému uvolnění vnitřní atmosféry, kdy bylo vše podřízeno nezpochybnitelnému vedoucímu postavení ve světě a následné válce s terorismem, vleklými potížemi s nastolením demokratického systému v Afghánistánu a Iráku a tím spojenými náklady. Do konce dekády budou muset USA řešit nárůst chudoby obyvatel zejména hispánského původu, starou bolest rasismu zjitřenou událostí v New Orleansu a dalším domácím problémům.

Jak už bylo výše naznačeno, USA si pravděpodobně dlouhodobě udrží vojenskou (pre)dominanci a budou výrazně svými vojenskými a technologickými kapacitami převyšovat další státní aktéry v systému mezinárodních vztahů. Čína se stane nedotknutelným regionálním aktérem, jehož dramaticky rostoucí vojenské schopnosti (viz např. současné koncepty týkající se výstavby námořních a výsadkových sil) mu umožní aktivně zasahovat v celoasijském měřítku, vyřešit definitivně poměr k Tchaj-wanu a aktivně působit při ochraně čínských menšin v okolních zemích. Úroveň globálního hráče plně srovnatelného s USA však zřejmě v tomto století nedosáhne. Čína bude muset řešit výrazné vnitřní problémy (disproporce nevyváženého ekonomického vývoje, politické ambice ekonomicky úspěšných regionů, vztah s menšinami, modifikace politického zřízení a jeho adaptace na do podmínek 21. století, ambice nových elit apod.), které ji dlouhodobě zaměstnají. Nicméně v regionu jihovýchodní Asie bude vůdčí zemí a vojenským a politickým aktérem č. 1.

Rusko názoru zůstane významnou regionální velmocí, avšak přes hospodářskou konsolidaci a vzestup vojenských schopností již nedosáhne váhy bývalého SSSR. Bude soutěžit s Čínou, USA a EU, potýkat se s řadou vnitřních problémů (počínaje hospodářskou situací, přes pacifikaci odbojných regionů až po řešení sociálních a demografických otázek).

EU zřejmě nedosáhne ani v dlouhodobém horizontu několika desítek let výrazného pokroku na cestě k celoevropskému státu. Zřejmě dojde do roku 2020 k rozšíření o Turecko a některé státy Balkánu, ale u hlediska vnitřní stability a politické únosnosti to bude asi maximum. EU bude muset stále více řešit již naznačené vnitřní socioekonomické a zdrojové problémy a její ochota aktivně působit jako významný aktér mezinárodní politiky bude velmi vágní a omezi

se zřejmě jen na preventivní mise ve svém okolí, případně v součinnosti s USA i dále (např. Blízký a Střední Východ).

Vše při starém: USA stále hegemonem, EU hledá svoje místo a pomalu buduje kapacity ke globálnímu působení. Čína a Indie v růstu, ale reálnými možnostmi jsou daleko za nimi. Rusko usiluje o obnovu velmocenského postavení, ovšem to jde jen do jisté míry. Reforma OSN bude polovičatá, stále zřejmější bude trend k vytváření ad hoc uskupení zemí vedená hegemony.

Do roku 2010 budou USA spolehlivě stále jedinou skutečnou supervelmocí světa. Označení USA za jedinou supervelmoc je ideologická fikce, vedoucí k mylné představě, že USA je jedinou mocností s celosvětovým vlivem. Exaktnější je teze, že USA jsou první globální mocností v multilaterálním světě, ale tvoří se i další globální mocnosti, jak již bylo uvedeno (Větší Čína, EU a islámský kvaziglobální superstrát – kalifát).

Spojené státy si udrží své dominantní postavení globální supervelmoci. Nebudou však schopné vést více než jednu vojenskou strategickou operaci. Budou udržovat dosavadní nadstandardní vztahy se spojenci, což nevylučuje rozdílné pohledy na aktuální politické, ekonomické, bezpečnostní a environmentální problémy.

Čína výrazně posílí své ekonomické a vojenské postavení, bude se připravovat na územní eskalaci v oblasti Sibíře a připravovat testování síly USA; bude pokračovat v intenzivním, ale řízeném ekonomickém rozvoji, výrazně kvalitativně posílí ozbrojené síly, mimořádnou pozornost bude věnovat modernizaci vojenského námořnictva. Nedosáhne kvalit globální supervelmoci, ale upevní své postavení regionální velmoci. Bude udržovat nadstandardní vztahy s Ruskem.

Rusko bude udržovat režim řízené demokracie, využije zisků z vysokých cen ropy k sociální stabilitě a ekonomickému rozvoji. Udrží si vysoký standard ve vývoji moderní vojenské techniky, zejména letecké a raketové, ale nebude zatím schopné v plném rozsahu tuto techniku zavádět do vlastních ozbrojených sil. Ruská armáda projde v tomto období výraznou reformou organizačních struktur a personálu. Ve svém regionu posílí (obnoví) svůj status velmoci. Bude udržovat dobré vztahy s Čínou a Německem a nekonfrontační vztahy s USA.

Francie, Německo a Velká Británie si udrží dominantní politické a ekonomické postavení v EU. Dále se prohloubí vzájemné vztahy mezi Německem a Francií, jako opožděná reakce na proces rozšiřování EU. Velká Británie bude udržovat nadstandardní vztahy s USA.

Japonsko si udrží postavení ekonomické a technologické velmoci, zahájí výstavbu moderních ozbrojených sil, které budou početně malé, ale vyzbrojené nejmodernější technikou. Udrží si nadstandardní vztahy s USA, s ostatními státy v regionu bude mít korektní vztahy.

Předpověď 2020

Čína spěje díky svému rychlému hospodářskému růstu a nízké společenské spotřebě na hlavu i díky tomu, že má možnost snadno koncentrovat finanční a intelektuální síly, rychle vpřed. Celkem přirozeně bude mít s rostoucím ekonomickým významem snahu uplatňovat stále více i svůj politický vliv. Snadněji toho bude dosahovat v teritoriích, kam předtím pronikne hospodářsky. Takovému vývoji budou mít mocnosti, jejichž zájmy se tento proces bude dotýkat, snahu čelit, což může být zdrojem bezpečnostních hrozeb.

Velmi nejistý je v dlouhodobém horizontu zřejmě vývoj Ruska - je závislý kromě jiného i na kultivaci společnosti a na zvládnutí hospodářských, kulturních, hodnotových, náboženských a dal-

ších rozdílů a rozporů uvnitř této obrovské země - rozdílů a rozporů které v jiném rozměru, jiné struktuře a určitě jinými metodami, než Rusko, bude v budoucnu řešit i EU. Lze očekávat, že ztráta velmocenské pozice a deziluze z reálného vývoje v zemi může vynést k moci radikální síly, jež ve spojení s vojensko-průmyslovým prostředím povedou Rusko k odklonu od euroatlantického hodnotově kulturního prostředí.

Zjevně výjimečné současné světové postavení USA může také vést k dalšímu sblížení Ruska a Číny a vytvoření jakéhosi „supervelmocenského bloku“, přičemž nelze vyloučit i sblížení těchto dvou států s Indií (ta v tomto sblížení může hledat protiváhu proti proamerickému Pákistánu). Zdá se, že všechna tato řešení povedou k „jadernému patu“.

Stále trvá jakkoliv odstupňovaná podpora USA západní Evropou, která zejména trpí začínajícím vydíráním zeměmi Středního východu, kde islám opět nabývá vlivu. Evropa doceňuje význam euroatlantického spojení během války proti terorismu, které je nyní dobrým a potřebným základem spolupráce s Američany v řešení nových světových problémů jako využívání energetických zdrojů, bída třetího světa, nedostatek vody, životní prostředí atd.

USA začnou v této době ztrácet své výlučné postavení světového vůdce a jedinečnou pozici jediné globální mocnosti. S Čínou se dostane do vztahu soutěžení a soupeření. Taktéž EU se dostane z pozice slabšího spojence do pozice soutěžícího až soupeře USA. Vztahy mezi USA a islámskou politickou entitou budou vztahy končící konfrontací. V tomto a v následujícím období se Ruská federace zřejmě stane (zůstane-li celistvá a nikoli rozdělená na evropskou část, Sibiř a Dálný východ) regionální mocností. Stejně tak Turecko, v Asii Indie, v Latinské Americe Brazílie, v Americe integrovaná Střední Amerika nebo Mexiko. V severní Africe snad země Magrebu nebo i Tanzanie.

Kolem roku 2020 již bude Evropská unie jednoznačně krystalizovat ve světovou velmoc – ekonomicky i politicky, stále více také vojensky. EU bude v podstatě jediným účinným řešitelem blízkovýchodních problémů. Zároveň bude mít jasné velmocenské postavení Čína, především po ekonomické (stále však ještě s ohledem na nenaplněný potenciál) a vojenské stránce. Politicky však sama nebude schopna spoluurčovat směr světového vývoje, navíc dvakrát se bude muset podřídit silnému tlaku ostatních velmocí, jehož výsledkem bude naprosté osamostatnění Tchaj-wanu a Tibetu. Čína bude nucena pro jakékoliv své „velké plány“ hledat, často skrytě, stejně zainteresované spojence či spojence za protislužbu, nejčastěji USA a Indii. Vyrovná se ekonomická a vojenská síla USA a Číny (USA ztratí svoji technologickou dominanci), Rusko bude druhořadou světovou velmocí, USA nebudou schopny zasahovat při anexi Tchaj-wanu Čínou. Vznikne volnější integrace muslimských států s koordinovanou obranou o zahraniční politikou. Bude vznikat mocenské uskupení s indickou dominancí.

EU bude v podstatě jediným účinným řešitelem blízkovýchodních problémů a do roku 2020 se stane reálným globálním aktérem první třídy. Vztahy s USA zůstanou mnohem těsnější než s jinými mocnostmi, navzdory odlišné politické a strategické kultuře. Čína ve svém velmocenském postavení však nedokáže převzít skutečnou politickou iniciativu a „drive“, jako to dokázala Evropa a Amerika v 19. a 20. století. Vůdčí potenciál Číny se vybějí v utváření protiváhy vůči USA nebo EU a jimi vedenými aliancemi. Role Indie bude ještě znatelněji vázána na region. Kromě nich se jasněji vyprofilují regionální uskupení států jižní Ameriky, Africká unie a spolek zemí jihovýchodní Asie.

Předpověď 2050

Začínají se projevovat - díky uvolněné demokratické politice - odstředivé tendence velkých čínských provincií, možný vznik samostatných čínských států. Mocensky se tyto státy rovnají USA.

USA, i když jsou stále mocností číslo jedna a vítězství na protiteroristické frontě ještě posílilo a rozšířilo jejich vliv, zejména na Středním východě (tím není řečeno, že by je tamní lidé milovali), si uvědomují, že o svůj podíl vlivu se budou hlásit ještě další adepti jako EU, Indie a Čína. Evropa pod tlakem událostí konečně vyroste v silného a akceschopného partnera, se kterým jsou USA schopny se dohodnout a spolupracovat. Podobná situace bude s Ruskem, které navíc má energetické zdroje. Obavy bude vzbuzovat Čína. Ze symbiózy systému totalitní vlády komunistické hierarchie a volného podnikání nižších a středních vrstev, v té době již značně bohatých a dravých, zejména ve městech, vyrostl silný autokratický stát nezatížený „balastem“ neakceschopných demokratických institucí a plně soustředěný na všestranný rozmach státu, což vyhovuje oběma těmto „zdrojům síly“. Čína nikdy nesnížila počet svých ozbrojených sil, které naopak moderně vyzbrojuje a cvičí. Tchaj-wan by mohl být zámkou a úvodem čínského vstupu na světové kolbiště a testem americké ochoty se za Tchaj-wan postavit.

Spojené státy budou i nadále usilovat o postavení jediné globální supervelmoci. V tomto svém postavení se budou opírat o vztahy se sjednocenou Evropou. Od roku 2020 jejich vliv na světové dění bude klesat, zejména na Dálném východě a v Evropě. Evropa, pokud zvládne svoji integraci, se bude USA postupně přibližovat, ale nebude usilovat o postavení vojenské supervelmoci. Bude budovat evropské ozbrojené síly v rozsahu přiměřeném svému ohrožení.

Vývoj Ruska rozhodujícím způsobem ovlivní, zda se mu podaří zabránit dalším desintegračním tendencím, především na území východně od Uralu, a zda stabilizuje poměry na svých jižních hranicích. Podaří-li se mu k rychlému hospodářskému vzestupu využít své strategické výhody, naprosté surovinové nezávislosti, dojde k jeho politické stabilizaci a stane regionální velmocí. Dojde-li k nadstandardní spolupráci s Čínou, vytvoří společně globální supervelmoc.

Čína dosáhne rozhodujícího ekonomického, politického a vojenského vlivu na Dálném východě a v jižním Tichomoří. Bude se snažit udržovat nadstandardní vztahy s Ruskem, zejména v severní části Dálného východu. Postupně do roku 2050 získá status supervelmoci. Vzroste ekonomický a politický význam Indie na vrub Pákistánu a stane se regionální velmocí, i když hlavní těžiště její pozornosti se soustředí na vnitřní poměry. Další regionální velmocí se stane v regionu jižní Ameriky Brazílie.

Kolem roku 2050 budou ve světě tři supervelmoci: Čína, Evropa a Spojené státy. Na nižší úrovni budou např. Indie, Rusko, Brazílie. Mezi roky 2040 a 2050 budou USA usilovat o těsnější spolupráci s EU ve více oblastech, především ekonomické a „protiteroristické“. USA přijdou s iniciativou pro sladění a vzájemně velmi těsné koordinování výzkumu v oblasti vojenství a kosmonautiky mezi USA a EU.

Podle jiného názoru se USA i Evropa mohou stát jedněmi z mnoha regionálních mocností, ale i zůstat určující silou světového dění. Může vzniknout Islámská konfederace, Rusko se rozdělit na několik samostatných států, subsaharská Afrika přejít na systém kmenových vlád a stát se místem pro důstojný život.

5. Rizikem reakcí na všechny bezpečnostní hrozby je menší či větší omezování lidských práv a svobod. Jak budou v souladu s Vašimi představami o budoucích bezpečnostních hrozbách a jejich rizicích podle Vašeho názoru lidská práva a svobody respektována či naopak omezována?

Předpověď 2010

Lidská práva v demokratických zemích nezměněna

Orgány zákonodárné moci států budou jistě vystaveny tlakům výkonných mocenských orgánů na legalizaci omezování lidských (občanských) práv a svobod, pro což bude vždy nalezen dostatek důvodů (v současné době - v první dekádě 21. století - je tento tlak odůvodňován potřebou čelit terorismu, přestože terorismus je fenoménem celého 20. století - jednotlivé proudy se zásadně odlišují, např. svými kořeny či motivací a jejich společným rysem jsou metody) a uměle bude vytvářena obava z případné budoucí odpovědnosti. Víra v to, že tento tlak může mít úspěch jen dočasně a v dlouhodobém horizontu řešení tohoto typu úspěšné nebude, je stejně silná, jako obava, že společnost může těmto tlakům podlehnout. Vývoj nelze odhadnout, jen sledovat jej s obavami.

V prvním dekádě 21. století s nárůstem bezpečnostních hrozeb vzrostla snaha státní administrativy omezovat do té doby platná lidská práva a svobody, natož aby projevovala nějaké tendence je rozšířit. Realita hrozeb v důsledku narůstajícího terorismu může ovšem i v rozvinuté demokracii znamenat akceptaci některých těchto opatření veřejností. Půjde o omezování volného pohybu a pobytu osob, kontrola a sledování a zpravodajské rozpracování vytypovaných osob, skupin, národnostních menšin, politických stran církví apod. a jejich vyhodnocování. Jsou zavedeny přísnější kontroly na hranicích, může dojít k diferencovanému přístupu k některým cizincům, imigrantům, gastarbeitřům, kteří budou podrobeni jinému režimu než domácí obyvatelé atd. Pozornost se soustředí na zabránění zneužití těchto opatření vůči policii či státní administrativě nepohodlným lidem, protože takové případy se budou množit. Proto vzroste úloha ombudsmana, tisku, a organizací typu Amnesty International a dalších podobných institucí.

Nejen svoboda, ale i bezpečí patří v demokratické společnosti mezi základní lidské hodnoty. Problémem je, že mezi těmito prioritami není přímá, ale nepřímá úměra. Analýza globální společnosti zčásti ukazuje, že čím je ve společnosti více svobody, řád volnější, má méně regulace a povinných pravidel, tím je ve společnosti více neurčitosti a nejistoty, a tím i méně bezpečí. Často proklamovaná teze, že více svobody znamená i více bezpečí, platí jen pro někoho a přechodně, a to vždy při ohrožení někoho jiného. Proto rozumné vládnutí usiluje o rovnovážný stav mezi svobodami a bezpečností a pocitem bezpečí.

Ve střednědobém horizontu bude i dále vzrůstat pocit obav, nejistoty a malého bezpečí značně nerovnoměrně, podle toho, na kterém místě konkrétní hrozba udeří. Omezovány budou zejména ty svobody, jejichž uplatňování zvyšuje bezpečnostní rizika. Jak bude pokračovat bezpečnostní spolupráce v Evropě, tak se v Evropě vyrovnají rozdíly v omezení některých svobod.

Podle jiného názoru je představa o nutném rozporu mezi bezpečnostními opatřeními a lidskými právy vykonstruovaná a opírá se o povrchní vnímání lidských práv a svobody. Svoboda nespočívá v tom, že člověk může dělat, co chce, a že ho nic neomezuje, nýbrž v tom, že má možnost autenticky a odpovědně naplňovat svůj život. S tím se různá omezení daná bezpečností přímo nevyklučují.

Rozumnou míru bezpečnosti lze zajistit i bez citelného zasahování do lidských práv a svobod. Opatření, které si bezprostředně vyžaduje současná bezpečnostní situace, a ty která budou dále nasazována, se dají efektivněji využít a uplatnit i s pochopením veřejnosti (s abstrahováním od radikálních skupin chránící lidská práva a svobody), když jejich nasazení bude předcházet vysvětlovací kampaň.

S rozšiřováním pravomocí policejně bezpečnostních orgánů by pochopitelně měly být i rozšiřovány i kontrolní mechanismy policie a bezpečnostních orgánů, aby bylo v maximální možné míře možné zabránit jejich zneužití. Tyto orgány by měly fungovat i mimo strukturu jich samotných (tedy být mimorezortní – např. ombudsman pro policejní činnost atd.).

Riziko omezování práv a svobod nevyplývá nutně z objektivních bezpečnostních hrozeb, ale ze subjektivních reakcí společnosti a politiky na ně. Velkým rizikem proto je zneužívání bezpečnostních hrozeb k disfunkčním záminkám pro omezování práv a svobod občana či společnosti. Způsoby reakce na hrozby budou do značné míry dány silou státu, morálním duchem společnosti a postoji a odhodláním občanů k jejich obraně. Konkrétní průběh a tendence v následujících letech není možné opřít o věrohodné argumenty.

Podle dalšího názoru tomto časovém horizontu žádný závažný vývoj ve srovnání s dnešním stavem neproběhne. Patrně bude vytrvale zpřísňována azylová a imigrační politika, ale je otázkou, nakolik lze taková opatření pokládat za omezování práv a svobod člověka. Lze shrnout, že svobody a lidská práva budou v podstatě zachována, ohroženy budou osobní údaje, tedy soukromé povahy.

Do roku 2010 nepředpokládám dramatický skok ve vývoji opatření směřujících k omezování nebo ochraně lidských práv. Pravděpodobně budeme i nadále svědky trendu, kdy na jedné straně se lidská práva stávají referenčním objektem mezinárodní politiky a jejich ochrana motivem užití síly, na straně druhé v oblasti vnitřní politiky lze očekávat další postupné zvyšování míry kontroly a omezování lidských práv ve vnitropolitické rovině.

Předpověď 2020

V řadě nových demokracií přechod od tzv. liberálních demokracií k neliberálním demokraciím, režim v tradičních demokraciích zůstává stejný

V období **druhé dekády** už bude dostatek zkušeností a bude zaveden efektivní systém prevence před případy zneužití a zvláště ze strany státních orgánů, a navíc tyto orgány budou na takové úrovni a s takovou morálkou, že k omezování práv a svobod občanů budou sahat jen v odůvodněných případech a ne pro své pohodlí či provádění šikany. Pokud se to stane a veřejnost se o tom přesvědčí, lze na druhé straně počítat s tím, že obecné pojetí a chápání lidských práv a svobod dozná určité kvalitativní změny, např. zavedení průkazů nebo čipů či čísel sociálního pojištění nebude chápáno jako omezování osobní svobody ale jako praktická nutnost a potřeba života organizované moderní společnosti.

Po roce 2020 lze předpokládat tak vysokou míru zapojení vyspělých informačních technologií do běžného života, že jejich vyžívání bezpečnostním aparátem státu bude nejen široce akceptováno, ale přímo vyžadováno jako záruka zajištění bezpečnosti občanů státem. Smíření se se zvýšenou mírou nenápadné, ale důkladné a inteligentní kontroly, bude umocněno reakcí na teroristické aktivity, nelegální imigraci apod.

V dalším vývoji bude nejspíše docházet k oslabování práva na listovní tajemství a nedotknutelnost soukromé komunikace, tj. ke kontrole obsahu e-mailů, běžné pošty, k telefonním

odposlechům apod., které vždy budou těmi nejviditelnějšími zásahy do individuálních svobod. Následovat je budou širěji sdílené databáze (v rámci zpravodajství v EU, v kooperaci s USA, Ruskem a dalšími aktéry) osobních údajů, včetně údajů o zdraví člověka, sledování rizikových skupin lidí (s ohledem na terorismus) a vysoká kontrola jejich sdružování. Dojde k narušení soukromí občanů vytvořením plošných systémů k získávání informací pro potřeby integrovaného datového souboru v rámci protiteroristických opatření a v souvislosti se změnou forem terorismu a organizace teroristických skupin

Hrozí, že komplexní sledovací systémy, monitorující pohyb všech osob, budou zneužity k vydírání a okrádání. Je pravděpodobné, že dojde k přísnější segregaci osob „prověřených“, pohybujících se v bezpečném prostředí a krytých různými formami pojištění, od lidí z rozvrácených, divokých a špinavých prostorů či společenských vrstev mimo sociální kontrolu.

Předpověď 2050

Ve 30. letech se obecně předpokládá, že člověk v zásadě nebude podle dnešních zvyklostí a pojetí svobodnější. Možná naopak by se nám zdál svobodný méně, ale nebude to tak cítit. Pokud nebude státní autoritou přímo a zbytečně omezován nebo šikanován, nebude mu tolik vadit, že zanechává během svého života za sebou různé stopy, které jej mohou identifikovat, ale zároveň mu pomáhají se orientovat a nalézat místo v přelidněném a přeorganizovaném světě.

Člověk pochopí (ani mu nic jiného nezbude), že se musí vzdát části své „suverenity“ (právě tak jako to musí učinit státy) výměnou za náležitost k nějakému celku, který bude mít dost sil a prostředků, aby mu zajistil bezpečnost a existenci. V době nedostatku energetických zdrojů, vody, případně užitelného prostoru, jenž konci půlstoletí nastane, není jiná alternativa.

V dlouhodobém horizontu, pokud bude pokračovat evropská integrace, podaří se v Evropě bezpečnostní situaci stabilizovat. A naopak, dojde-li k zastavení evropské integrace a jednotlivé státy začnou výrazně prosazovat parciální národní zájmy, zvýší se některá bezpečnostní rizika a omezování svobod bude pokračovat. Podle zákona bude možné registrovat určité osoby pomocí čipu, totálně sledovat veškeré soukromí osob včetně jejich pohybu. V zásadě vše, co budou jednotlivé státy, resp. nadstátní útvary jako je EU, spojovat se svým bezpečnostním ohrožením, bude důvodem pro omezení určitých svobod a práv. Při zpětném pohledu na padesátiletí 2000–2050 bude např. na evropském kontinentě znatelný pokles citlivosti vůči omezování lidských práv a svobod u obyvatel tradičních evropských kultur, zatímco u obyvatel původně z jiných neevropských oblastí světa se bude tento práh citlivosti zvyšovat. To bude jedna z nejsilnějších tenzí mezi občany EU a povede k určitému vnitřní fragmentaci silně rezonující v politickém životě EU.

S rozvojem biotechnologií (zejména medicíny) a informačních technologií se ve jménu jiných hodnot a motivací (bezpečnosti, zdraví, ekonomické výhodnosti apod.) sekundárně ještě zvýší kontrola občanů. Dojde k definitivnímu prolomení tradičních představ o „suverenitě jedince“ a k přijetí systému, v němž občané budou povinně poskytovat např. biometrické údaje (např. profil DNA) k využití pro potřeby státu, ale i pro komerční využití (medicína, bezpečnostní služby apod.). Tlak na snižování kriminality, rizika terorismu, precizace evidence obyvatel a kontrola migrace, vytváření medicínských a dárcovských databází, pracovních-kariérních informačních databází atd. bude narůstat. Toto (z dnešního pohledu) omezování lidských práv bude však ospravedlňováno jejich ochranou (právo na bezpečnost, zdraví, seberealizaci apod.).

6. Bude podle Vašeho názoru Evropa, resp. Evropská unie ve střednědobém a dlouhodobém horizontu schopna takové politické, ekonomické a vojenské integrace, která jí umožní dosáhnout statusu další supervelmoci? Jak může v následujících desetiletích tento proces probíhat?

Předpověď 2010

Získání statusu supervelmoci nesouvisí pouze s úrovní integrace (politické, ekonomické a vojenské), ale také a především s úrovní, jaké bude EU schopna v jednotlivých vyjmenovaných segmentech společenského dění dosáhnout, a to především v porovnání s ostatními částmi světa, vůči nimž by vystupování EU z pozice supervelmoci mělo vůbec význam (a jimiž musí být takový status respektován, jinak je prázdný) - tedy jaké výkonnosti ekonomické sféry dosáhne, nakolik se jí podaří vyvážit přirozeně vznikající vnitřní rozpory a pnutí plynoucí z rozdílných zájmů regionů či teritorií v různých oblastech, nakolik se podaří alespoň zčásti vyrovnat rozdíl mezi vojenskými schopnostmi EU a vojenskými schopnostmi jediné současné supervelmoci - USA, ad. V horizontu roku 2010 je dosažení stavu, jež by opravňoval EU považovat sama sebe za supervelmoc, o náhledu ostatního světa nemluvě, není reálné.

Na začátku nového století je Evropa stále rozdrobena. Jediným hmatatelným výsledkem na cestě ke sjednocení je Evropské společenství založené již minulém století. Ustavení Evropské unie jenž mělo být kvalitativně vyšším stupněm evropské integrace se neuskutečnilo. V roce 2005 byla referendy v několika státech odmítnuta navrhovaná evropská ústavní smlouva a tím byl integrační proces zastaven. To se projevilo zejména v nenaplňování postupných cílů v přípravě a realizaci společné obranné a zahraniční politiky.

Evropa také do integrace v **první dekádě** nebyla ničím příliš tlačena. Pokračovala válka proti terorismu a na její vedení Evropě stačil dosažený stupeň kooperace bezpečnostních sil jednotlivých států a v otázce vážnějších bezpečnostních hrozeb zde bylo stále NATO, rozšířením na východ sice poněkud rozmělněné, ale s americkou silou v zádech stále ještě silné a respektované. Doplnované kontingenty jednotlivých států (včetně ČR) je platnou a viditelnou silou, která USA pomáhá ve vojenských akcích proti terorismu v prostoru Střední Asie. Výstavba Evropských ozbrojených sil vázla jednak liknavým přístupem jednotlivých států, jednak koncepční nevyjasněností vztahu k NATO.

Až do roku 2010 žádný podstatný vývoj neproběhne, uskuteční se další dvě kola ratifikačního procesu vždy nově upravené „ústavy EU“, vyjádří se všechny státy, poprvé budou proti přijetí čtyři státy, podruhé jen jeden. Integrační tendence budou probíhat v podobě sinusoidy, postupně se ustálí v progresivním směru, zejména v oblasti politické integrace, zaostávat bude ekonomická i vojenská integrace. V této době ještě EU určitě supervelmocenského postavení nedosáhne. Podaří se nanejvýš zefektivnit mechanismy rozhodování na poli společné zahraniční a bezpečnostní politiky, bude vytvořen kádr národních sil pod velením EU pro zvládnání krizí.

V krátkodobém výhledu tedy nedojde v Evropě k výraznější politické a vojenské integraci. Ekonomická integrace sice postoupí, protože se přirozenou cestou prosadí již dříve nastartovaný proces, ale v bezpečnostní oblasti nedojde zatím k integraci, prohloubí se však vzájemná spolupráce všech bezpečnostních složek, tak jak budou spolupracovat při eliminaci společných skutečných hrozeb. V politické a sociální oblasti se bude EU především vyrovnávat s problémy a následky svého dosavadního rozšiřování. Je však možné, že dojde k určité

politické integraci mezi některými, především původními státy EU. To neumožní, aby v tomto horizontu dosáhla statusu supervelmoci.

Podle jiného názoru politická, ekonomická, vojenská integrace výrazně pokročí, posílí se vztahy mezi Evropou, USA a Ruskem. EU je v současnosti ve fázi nejistého odhodlání pokračovat v integraci. Dosavadní oktrojovaný přístup označovaný často jako diktát Bruselu a charakterizovaný sérií mezinárodních ústavně právních, organizačně politických a správních integračních kroků se vyčerpá. Nutně musí následovat integrace ekonomická, prováděná následně politickou. Spor o politickou tvář Evropy, tj. zda to bude „Vlast Evropa“, jak chce Německo, nebo „Evropa vlastní“ jako to vidí Francie, nadále trvá. To je druhá strana otázky, bude-li integrace vedena jako integrace svobodných evropských občanů, nebo integrace národních států.

Obsahem tohoto období bude i osamostatňování Evropy a řešení vzájemných vztahů s USA, s Čínou a s politickým islamismem, který nemůže být založen na omezeném pojetí „války s terorismem.“ Nedílnou součástí bude i vytváření produktivních vztahů a mírové spolupráce s Ruskou federací, s Tureckem a mírové vyřešení bolestného problému rozvráceného a nestabilního Balkánu.

Integrace v bezpečnosti oblasti (vojenská integrace) v rámci EU musí pokračovat, a to posilováním evropského pilíře NATO a vytvářením Evropského obranného společenství (EOS) v rámci evropské obranné a bezpečnostní politiky.

Podle dalšího názoru výsledky a tendence integračních procesů nelze spolehlivě prognózovat. Možné úvahy opřené o historická poučení jsou však spíše skeptická: Evropa se ve 20. století vyvíjela příkře odlišně od dobových politických projektů integračních (viz Brian-Kellogův pakt) i projektů společenských (tisíciletá velkoněmecká říše, „Se Sovětským svazem na věčné časy a nikdy jinak“ ...) a do 21. století vstoupila s podobnými problémy jako do století minulé – válkou na Balkáně a balkanizací (rozdrobením) evropských států.

Předpověď 2020

EU stále neschopná, více méně rozvrácena vnitřními spory

Teprve světový vývoj v **druhé dekádě** a ještě výrazněji ve třetí postaví otázku integrace nekompromisně. Buď bude Evropa jednotná a silná a jen taková může počítat se spojenectvím a podporou USA, které mají v té době již samotné co dělat, aby si udržely své výsadní postavení mezi novou Čínou, Indií a islámským světem, nebo její význam pomalu ale jistě zanikne. Éra malých států končí.

Je předpoklad, že některý silný stát, nebo spíše dva až tři (Německo, Francie, Anglie), jejichž ekonomická integrace vlastně soustavně pokračuje, pochopí situaci a začnou (třeba na bázi Evropského společenství či přípravě EU) tentokrát skutečně integrovat. K nim se budou přidávat další státy, protože jedině ve spojení budou mít šanci si zachovat svou identitu. Jednotlivě nepřežijí. Ne že by vyhynuly, ale budou bezvýznamné. Nota bene ve 30. a dalších letech budou evropské státy (národy) natolik penetrovány Vietnamci, Turky, Severoafričany a Číňany, že budou představovat značnou politickou sílu a vyvstává otázka, zda se tato síla přimkne k tradičnímu obyvatelstvu a následně k evropské integraci – což lze očekávat, protože tyto menšiny jsou i v jiných zemích. Ještě v první dekádě se prokazuje silná vazba zpět (obchodní vazby) a tendují se soustřeďovat do svých komunit. Existuje jazyková bariéra, rasová odlišnost, ale hlavně co je společné německému Turkovi i francouzskému Marokánci

- silně prožívané náboženské cítění, tj. islám. Ukazuje se, že ani tak barva kůže není překážkou splývání ras a národů, jako je náboženství – víra.

Je předpoklad, že aktivity terorismu a jeho následná likvidace budou v Evropě znamenat i zánik jeho ideologie – fundamentalistického islámu. V třicátých a následných letech nastoupí již i „nová generace“ zde zabydlená a ovládající jazyk, ne tak nábožensky orientovaná a narůstajícími vztahy k zemi usídlení, ale bez nacionalistických kořenů původního obyvatelstva, a mohou tak být pozitivní silou v integračním procesu.

Jistým problémem může být čínská komunita. I když není nebezpečí, že by se opakovala historie *china-townů* v USA, může u této komunity vzniknout jakýsi patriotismus založený na tom, že Čína se v 30. letech stane obrovskou velmocí jak hospodářsky, tak vojensky, ve výzkumu (kosmos), ve sportu atd. To může evropské Číňany odrazovat od asimilace a splnutí, nebo to alespoň zpomalovat.

Tato evropská integrace z pochopení její nutnosti, viz vývoj světa, bude rychlejší a důkladnější. Kdo se přidá, bude respektovat pravidla a nebude vymýšlet a prosazovat své výjimečnosti (např. používání jazyka, a jiné nápady, které dnes tolik komplikují integrační procesy a navíc stojí obrovské peníze) nebo zůstane mimo. V době vyhrocování tenzí a nárůstu nových sil a tendencí na světovém kolbišti, úbytku energetických a vodních zdrojů bude dnešní pojetí státní suverenity a národní identity vypadat poněkud úsměvně.

V EU není na celoevropské úrovni dostatek politické vůle zvyšovat své náklady na technologie, vojenství a dostatečnou prevenci bezpečnostních hrozeb. Úsilí je prioritně směřováno (a zdroje čerpány) do oblastí a řešení palčivých vnitřních sociálních, demografických a ekonomických problémů. Evropské unii se pro odpor národních států a většiny obyvatelstva nepodaří prosadit takovou formu politické integrace, která by z EU de facto učinila státní útvar disponující jednoduchým a akceschopným rozhodovacím mechanismem a takovými kapacitami (vojenskými, policejními, diplomatickými, ekonomickými), které by rozhodnutí EU převáděly důvěryhodným způsobem do reality. Nepředpokládá se ani vznik nadnárodních ozbrojených sil a zánik národních armád. EU zůstane „někde na půli cesty“ mezi vnitřně jednotným ekonomickým prostorem a politicky integrovaným státem. Národní státy, především Francie, Velká Británie, Německo, Polsko a Turecko budou hrát roli „rovnějších mezi rovnými“ a nebudou ochotny vzdát se své suverenity v obraně, bezpečnosti a samostatné zahraniční politice. Přestože zřejmě časem dojde k přijetí nějaké formy ústavy EU, nebude se jednat o nadřazený právní rámec pro jednotlivé členské země, ale spíše o dokument řešící procedurální a kompetenční vztahy uvnitř struktur EU.

EU se nestane do roku 2050 supervelmocí, maximálně se bude snažit zasahovat v omezené míře v okolí (Afrika, Blízký a Střední východ, východní Evropa), ale pro postavení supervelmocí jí chybí dostatek politické vůle, neochota nést dlouhodobé náklady vyplývající z pozice supervelmocí (zejména na budování vojenských kapacit), úporné lpění na národní suverenitě a protekcionismu, neochota k altruistickému chování, neochota vzdát se *welfare-state*, dramatické narůstání demografických, sociálních a ekonomických problémů, které budou vyžadovat prioritní řešení, dále „nezkušenost“ s postavením supervelmocí a odlišné kulturní, historické a politické zkušenosti (např. oproti USA), absence evropského politického národa nebo nedostatečné ztotožnění se s ideou evropanství jakožto nosnou ideou sebeidentifikace nadřazenou národní příslušnosti, absence skutečné celoevropské politické kultury, celoevropských „národních zájmů“ atd. Evropská unie zůstane významným kontinentálním aktérem, avšak z politického a vojenského hlediska bude relativně nevýznamným hráčem na poli mezinárodní politiky.

Krátce po roce 2010 se eurozóna rozšíří na území všech členských států EU, rovněž vnější teritoriální hranice Unie bude zároveň hranicí *schengenského systému*. Odezvou na dva mohutné teroristické útoky z přelomu let 2010 a 2011 bude další verze ústavy s pohotově doplněnými ustanoveními, jež otevrou radikálně nové možnosti koordinovaného a účinného postupu proti terorismu; ústava bude záhy v antiteroristické euforii jednomyslně ratifikována. Do roku 2015 několikánásobně vzrostou transfery zboží, kapitálu a služeb na vnitřním trhu EU, pohyb pracovní síly bude zahrnovat asi 20 % obyvatel EU. EU se pod tlakem vnějších okolností musí stát garantem komplexní vnitřní bezpečnosti na teritoriu členských zemí. Postupně důsledku toho a dobrých zkušeností se urychlí proces integrace a unifikace ve společné bezpečnostní a obranné politice.

V dlouhodobém výhledu ekonomická integrace a postupné řešení problémů, které vyplývají z rozšiřování EU, budou EU stabilizovat i politicky, a to povede k politické integraci. Evropa svým ekonomickým potenciálem dosáhne statusu supervelmoci, ale zřejmě o něj nebude usilovat ve vojenské oblasti. Evropské vojenské síly budou významně integrovány, ale jejich kapacita bude přiměřená evropské filozofii řešení konfliktů, tj. nebude-li Evropa vojensky ohrožována, nebude budovat superarmádu.

Předpověď 2050

Evropa se stane světovou supervelmocí na úrovni USA, výrazně se prosadí integrační tendence mezi těmito partnery a Ruskem k vytvoření protiváhy vůči světové supervelmoci č. 1, tj. Číny. Po roce 2020 budou na velmi vysokém stupni kvality dobudovány a připraveny společné evropské síly rychlé reakce. Obrysy a obsah ESDP (European Security and Defence Policy) se v dalším období zpřesní a zhmotní do konkrétní struktury sil, která bude kolem roku 2040 zahrnovat takřka veškeré ozbrojené síly členských států. Kolem roku 2050 bude velmocenské postavení EU obecně zcela srovnatelné s postavením USA. Po ekonomické stránce bude EU silnější, po vojenské stránce srovnatelná co do kapacit, ale zaostávat bude v akceschopnosti, politicky se bude EU ve světě těšit znatelně vyšší prestiží a uznání než USA. Předpokládá se pokračování EU jako historicky zcela unikátní formy politického uspořádání.

7. Česká republika se svými ozbrojenými silami angažuje na mnoha místech světa, domníváte se, že nasazení našich sil potrvá, rozšíří se či zúží, lze předpokládat v určených časových obdobích účast i v jiných zemích, a kde?

Předpověď 2010

Afghánistán, Balkán, v podstatě stav shodný s dnešním

Odpověď na tuto otázku souvisí s prognózou vývoje NATO a euroatlantických vztahů vůbec, neboť pouze v jejich kontextu mohou případná budoucí zahraniční angažmá OS ČR probíhat. Z mnoha důvodů lze předpokládat budoucí nasazení OS ČR v zahraničí zhruba v současném rozsahu. Objevující se tendence k účasti AČR ve více menších misích, než jakých se účastní nyní, je řešením sice možným, jeví se ale jako ve všech směrech velmi náročné a přijetí takového řešení by mělo být vyváženo hmatatelným politickým prospěchem - ten ale dosud zjevný není.

V zájmu středních a malých členských zemí NATO a EU je usilovat minimálně o zachování současného uspořádání vztahu zemí EU a NATO. Vytváření jakýchsi paralelních sil nedává smysl

a nutně by vedlo k vážné krizi NATO a zřejmě i k ukončení přítomnosti USA v Evropě, což není v zájmu ČR.

Naše politické proklamace bude nutno stále více dokládat činy. Naše podpora EU a NATO bude vyžadovat nasazování našich vojáků, které potrvá a bude se i rozšiřovat. Vzrůstající náklady budou nutit ČR i ostatní malé státy prosazovat zefektivnění obou organizací a řešení jejich vzájemných vztahů a kompetencí.

Již boj proti terorismu z počátku století ukázal, že úvahy o široké suverenitě a samostatné politice nemají budoucnost. Tím více to bude zřejmé v **druhé a třetí dekádě**, kdy je dojde ke zvýšenému napětí kolem zdrojů energie a vody. ČR má budoucnost jedině v aliancích jako je EU a NATO. Naše aktivity se musí zaměřit k jejich posílení a zefektivnění. Význam ČR bude posuzován jen podle těchto kroků a kvality a rozsahu našich sil v mezinárodních operacích. Harmonogramem budování našich OS, jejich výcviku a výzbroje jsou harmonogramy EU a NATO.

V **první dekádě** stále ještě nebude jasno v EU o jednotě a závaznosti společné obranné a zahraniční politiky. Proto ČR bude prosazovat a posilovat NATO jako jediného garanta a akceschopného činitele proti bezpečnostním hrozbám. Po zkušenostech z Afganistanu a Iráku zřejmě nebudou realizovány ve **druhé dekádě** vojenské akce podobného typu a české vojenské kontingenty budou spíše peacekeepingového charakteru. Důraz se bude přesouvat na policejní síly a odborníky na výstavbu státní správy, demokratických orgánů a institucí. Tak tomu bude na Balkánu a koncem desetiletí v Iráku a Afghánistánu. Souběžně bude probíhat přestavba naší armády v souladu s plánem NATO. Zvýšené úsilí bude věnováno zpravodajské činnosti, která by měla být schopna identifikovat s předstihem nepřítele, zejména teroristy s jejich plánem na použití ZHN, k čemuž mohou pod tlakem protiteroristických opatření přikročit. Tento úkol přetrvává do **druhé dekády**, kdy se bude rozhodovat o definitivním skoncování s terorismem. V tu dobu mohou naše jednotky být nasazeny do bojových akcí vyhledávání a ničení teroristických buněk v islámských prostorech.

Opomeneme-li pozorovatelské a inspekční mise, ve kterých působí jen jednotlivci, ozbrojené síly České republiky se v současnosti angažují na čtyřech místech světa: v Kosovu, Bosně, Iráku a Afghánistánu. Žádná z těchto operací není samostatnou českou záležitostí. Česká armáda vždy působí ve společných mnohonárodních misích, kterým velí NATO nebo EU, výjimečně některý vedoucí stát těchto společenství. Tato strategie bude i nadále pokračovat. Armáda nasazuje v průměru do tisíce vojáků v pravidelné rotaci, což odpovídá jejím současným možnostem. Tyto možnosti se mírně zvýší po dosažení počátečních operačních schopností na konci roku 2006. Mise v Kosovu a v Afghánistánu, které jsou početně a organizačně nejnáročnější, budou zřejmě pokračovat nejméně do roku .

Účast v irácké misi, která má především specifický policejně-výcvikový charakter, pravděpodobně skončí v průběhu let 2006 a 2007, protože přestane mít věcný význam. Útlum mise v Bosně, jejíž řízení převzala od NATO EU, je závislý na politické a hospodářské konsolidaci Srbska a Chorvatska a především na rozvoji jejich vzájemných vztahů.

Nasazování AČR do dalších misí NATO je pro snižující se účast NATO v rozhodování v politicko-bezpečnostních otázkách méně pravděpodobné. Více připadá v úvahu účast v dalších operacích pod řízením EU, která bude pro přímé vojenské velení využívat velitelské struktury NATO. Nejpravděpodobnějším prostorem těchto operací by mohla být Afrika, ale nebyly by to operace bojové. Nelze vyloučit, a to zejména pokud se po volbách v roce 2006, u nás prosadí důraznější orientace zahraniční politiky na USA, i účast v případných preventivních operacích

proti terorismu v mnohonárodních silách pod velením USA nebo VB, které by byly na úkor misí EU. Od roku 2007 nelze vyloučit i jednorázové nasazení kontingentu v síle brigádního uskupení na šest měsíců.

AČR by kolem roku 2012 měla dosáhnout plných operačních schopností. Bude se i nadále účastnit misí v sestavě mnohonárodnostních sil. Požadavkem NATO a EU je, aby armády jejich členských zemí byly schopny nepřetržitě operovat v zahraničí 8 % své kapacity. To v případě AČR znamená hodnotu asi 2200 osob v jednom nebo více uskupení. Vzhledem k uplatňování preventivní strategie lze předpokládat, že tato kapacita bude využívána. Prostory nasazení budou pravděpodobně území kolem Evropy, Afrika a Blízký a Střední východ.

Vzhledem k tomu, o jak malou republiku jde, s jakým geopolitickým umístěním a s jakou armádou, vysílání expedičních jednotek AČR je její povinností. Využitelnost armády v tuzemských podmínkách (kromě zásahů při živelních katastrofách, popř. zvýšenému riziku terorismu – ochrana objektů apod.) je velmi nízkou a přitom její personální stavy a vybavenost předimenzované. Vysílání těchto jednotek bude pokračovat i v budoucnu a to v rozsahu mírně se zvyšujícím. Ohniska, kam budou tyto jednotky nasazovány, zůstávají, protože jde o lokality a regiony, které patří k tradičně nestabilním již po staletí.

Problém nasazení AČR na mnoha místech světa není hlavní. Problémem, i když značně zastřeným a mnohdy jen stydlivě formulovaným je, zda nasazení AČR ve světě odpovídá potřebám a zájmům a možnostem ČR. Bylo by žádoucí, následující pořadí angažmá: v rámci OSN, OBSE, v rámci EOS a v rámci NATO. Angažovanost ve světě ve svazku se spojenci však nesmí oslabovat prioritní schopnost AČR zabezpečovat obranyschopnost ČR.

V současném období lze považovat za optimální nasazení:

- ❑ 1 mise (hlavní) pod mandátem EU na Balkáně,
- ❑ 1 mise pod mandátem NATO v Iráku,
- ❑ 1 mise pozorovatelská pod mandátem OSN/OBSE v hodnotě 500 osob.

Nasazení sil se tedy určitě neomezí, ba naopak, kolem roku 2010 už bude k dispozici celý komplet jednotek různých druhů vojsk, kdykoli připravený k nasazení mimo republiku – a konečně to už nebudou pouze chemici a zdravotníci, nýbrž i mechanizovaná brigáda (na kratší dobu) a letecká podpora (vrtulníkové letectvo). Teprve tou dobou se ČR dostane proporčně – k počtu obyvatel – na počty vojsk, které vysílají vyspělejší evropské země. ČR však dosud bude schopno vysílat jen symbolické kontingenty policie, které by byly mnohem potřebnější, stejně jako týmy pro rozvojovou pomoc a state-building. Pokud jde o účast v pozorovatelských misích v různých státech, zde může docházet k jejich rušení či vzniku nových misí, např. podle požadavků OSN či EU.

Předpověď 2020

Převládne politika odmítání účasti v zahraničních operacích

Česká republika bude rozšiřovat své vojenské, policejní i expertní angažmá do dalších oblastí a regionů, zejména lze uvažovat o participaci na misích EU a NATO v oblasti Afriky a Blízkého a Středního Východu. Podíl na těchto misích však bude dle mého názoru vždy jen krátkodobý nebo relativně nevýznamný a bude spíše výrazem konsensu s bezpečnostní politikou NATO nebo EU. Mnohem větší důraz bude kladem na pokračující účast v „tradičních“ oblastech působení, které jsou z geograficky blíže, vyplývají z nich bezprostřední hrozby pro

Českou republiku a ČR je s těmito oblastmi svázána tradičními kulturními, politickými, historickými, demografickými a ekonomickými vazbami. Angažovanost na Balkáně (BaH, Kosovo, Makedonie) a na územích bývalého Sovětského svazu (Moldávie, Bělorusko, Ukrajina) je podle mého názoru dlouhodobě představitelná a nemusí jít vždy jen o vojenskou přítomnost (např. policejní mise, expertní poradenství, hospodářská pomoc apod.).

V tomto období se ohledem na omezený potenciál ČR udrží počty, charakter a územní určení misí na předchozích úrovních. Krátce po roce 2010 se Armáda ČR vrátí do Afghánistánu, a to v rámci bojové mise pod patronátem NATO, s cílem zničit ohniska zde se stále ukrývajících teroristů, kteří se navíc začnou znovu povolna aktivizovat a rozvíjet činnost. Mírové mise na Balkáně ve svém dnešním rozsahu v desetiletí 2010-2020 skončí a budou pokračovat jen jako pozorovatelské mise s minimální mezinárodní účastí vojenských či policejních osob – i zde se ČR bude angažovat. V této době dojde několikrát k značné destabilizaci situace v Iráku, takže misi vojenské policie nebude možno ukončit, ale naopak ji bude nutno krátkodobě posilovat. Dojde k opuštění Afghánistánu a Iráku a k posílení účasti v Etiopii, v Sierra Leone a v dalších afrických zemích. Účast bude omezena v Chorvatsku, Bosně a v Srbsku a Černé Hoře.

Síly už budou nasazovány výlučně pod nadnárodním velením v evropských nebo euro-amerických operacích. Proces integrace vojenských kapacit už dospěje ke sdílení struktur, takže v jednotkách umístěných na našem území už nebudou sloužit jen občané ČR, a naopak, Češi budou vstupovat do sil EU v jiných zemích.

Předpověď do roku 2050

Do konce půlstoletí bude naše vojsko integrální součástí tzv. evropských sil a z výcvikových důvodů často nasazováno na hranicích EU. V tu dobu budou již Evropské síly schopny plného operačního nasazení a bude moci skončit éra NATO v Evropě, čímž si USA uvolní síly pro nasazení jinde ve světě, protože energetická krize způsobuje vznik nových ohnisek napětí.

Od roku 2030 budou ozbrojené síly AČR takřka trvale zapojeny do činnosti sil rychlé reakce EU na jihu Evropy a na severu Afriky k zvládnutí masové migrace z jihu a jihovýchodu. Přibližně kolem roku 2025 proběhne operace NATO ve formě strategické blokády Íránu, aby zastavil svůj vojenský jaderný program a aby veškeré své jaderné počínání podřídil mezinárodnímu dohledu. Před rokem 2015 budou společné síly EU a v nich i síly ČR vyslány i k udržování klidu mezi Izraelem a nově vytvořeným palestinským státem. V dalším období až do roku 2050 dojde k posílení účasti v Africe, Gruzii a k nové účasti v Turecku.

Autonomní vůle se bude projevovat už jen v politické rovině. Obranná a zahraniční politika bude ve 20. letech zcela přenesena na evropskou úroveň. Na poli vnitřní bezpečnosti budou mít orgány a agentury EU hlavní slovo, konkrétní výkon bude delegován podobně jako v USA na národní orgány.

Domnívám se, že situace na Balkáně a v západních částech bývalého SSSR nebude „normalizována“ během několika let, ale až po několika desítkách let (2030 i dále).

Závěr

Pilotážní šetření prokázalo, že po období studené války přes desítky lokálních válek v devadesátých letech a zčásti i podnes, budou o budoucnosti světa, kromě ekonomických, zdrojo-

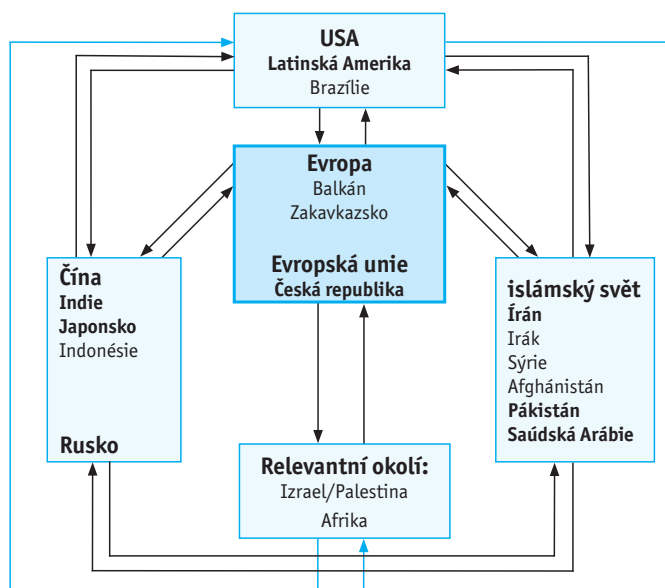
vých, sociálních, společenských, kulturních, environmentálních aj. předpokladech rozhodovat strategie a vzájemné vztahy krystalizujících se čtyř modelů nebo světových mocností:

- a) **USA** jako jediné světové supervelmoci, která pokud jde o bezpečnostní strategii a zahraniční politiku usiluje rozhodovat o budoucnosti světa;
- b) **Evropy**, která se zejména zásluhou Evropské unie postupně ekonomicky, politicky, sociálně, bezpečnostně a kulturně integruje a vytváří základy evropské identity, takže může vyrůst v další supervelmoc, pokud tento status již nemá, i když o to nijak cíle-vědomě zatím neusiluje;
- c) **Číny**, která rozvojem tržní ekonomiky ve státě řízeném komunistickou stranou dosáhla nebyvalého rozvoje, ale má právě pro rozpor mezi trhem se zpětnou vazbou a politickým vedením bez této demokratické zpětné vazby nejasnou budoucnost;
- d) **islámského světa**, jehož militantní fundamentalistická část vede bez zjevného odporu ostatních církevních představitelů, věřících a jejich institucí teroristickou a kulturní válku proti ostatnímu světu, zejména západnímu.

Pokud jde o tyto objekty, předpokládá se vycházet především z těchto základních charakteristik:

- historický vývoj
- přírodní zdroje
- geostrategické postavení
- demografie
- populace a její hodnoty
- politický systém
- ekonomika
- technologická úroveň
- sociální systém
- úroveň bezpečnosti
- strategie, zvláště bezpečnostní
- alianční vazby
- vojenská síla

Schematicky se dá záměr s předpokládanými vzájemnými vazbami vyjádřit zhruba takto:

Identifikace bariér a možností

Pro další pokračování výzkumného prognostického projektu, který má především přispět k identifikaci bariér a možností vývoje České republiky v Evropské unii a ve světě se předpokládá:

1. Bezpečnostní budoucnost ČR do roku 2020 s výhledem do roku 2050 bude prognózována jako integrální součást budoucího rozvoje Evropy, zvláště její integrované části, tj. Evropské unie; mimo tuto organizaci je nutné věnovat pozornost zvláště vývoji v Rusku. V této souvislosti není možné pominout budoucnost podoby Severoatlantické aliance.
2. Bezpečnostní budoucnost Evropy je nutné zkoumat zejména v rámci atlantické spolupráce, tj. ve vztahu ke Spojeným státům jako jediné současné supervelmoci; v této souvislosti je třeba zároveň věnovat odpovídající pozornost vývoji v Latinské Americe.
3. Z hlediska evropské i světové bezpečnosti se centrem prognostického zájmu musí stát islámský svět, odkud vycházejí podněty k teroristickým akcím, které se nepodařilo oslabit ani intervencí v Afghánistánu a Iráku; klíčovou pozornost je nutné věnovat nejen vývoji v Iráku, ale zejména vývoji v Íránu.
4. Konečně je nemyslitelné nezabývat se vzrůstající mocí Číny, zvláště vývoji rozporu mezi akceptovaným trhem a vedoucí úlohou jedné politické strany, což se dříve nebo později dostane do vážného konfliktu; v této souvislosti je nutné věnovat pozornost vztahům Číny ke stejně rychle se rozvíjející Indii, dále k ekonomicky úspěšnému Japonsku, zatím nejistému vývoji v Indonésii a nezbytně také nejen vzhledem k surovinovému bohatství Sibiře i Rusku.

Předpokládá se věnovat výzkumnou pozornost **vývoji vztahů** mezi všemi prognózovanými objekty, které mají vzhledem ke globálnímu vývoji vliv na bezpečnostní budoucnost ČR. Stejně tak nebude opomíjeno relevantní okolí.

Z empirických pilotážních podkladů Martina Bohmana, Libora Franka, Jaroslava Furmánka, Františka Knoblocha, Jiřího Krobatha, Vladimíra Krulíka, Petra Paduchy, Jiřího Síly, Jana Stejskala, Libora Stejskala, Stanislava Ševčíka a Stanislava Thurnvalda zpracoval Antonín Rašek.